

ΚΟΥΤΛΟΥΜΟΥΣΙΟΥ

Eίναι ιδρυμένη δίπλα στις Καρυές, προς το χείλος μικρής κοιλάδας που ανοίγεται αντικρύζοντας το πέλαγος, και περιτριγυρισμένη από δασοσκεπείς βουνοπλαγιές, χλοερούς λειμώνες και βαθύσκιες ρεμματιές.

Για την ίδρυσή της και την παράξενη ονομασία της έχουν διατυπωθεί διάφορες απόψεις -εν μέρει συγκίλονταις- χωρίς γενική αποδοχή. Σε έγγραφο του 1329 εγκωμιάζεται από τον τότε Πρώτο του Αγίου Όρους, ως οσιας μνήμης «τα πάντα ἀριστος και καλός Κουτλουμούσης εκείνος», που ως ηγούμενος «παντοίως επηγένεσ» τη Μονή. Δεν πρόκειται όμως για τον ίδρυτη: το όνομα έχει ίσως εδώ την έννοια: Κουτλουμουσιανός, γιατί διασώζεται παλαιότερη μνεία σε έγγραφο της Μονής Αγίου Παντελεήμονας, του 1169, όπου υπογράφει ο «...καθηγούμενος της Μονής Κουτλουμούσιου» Ησαΐας: πράγμα που σημαίνει ότι η Μονή υπήρχε πριν από το 1169. Μερικοί μελετητές θεωρούν πιθανό ότι πρωτεμφανίζεται κατά τον 11ο αιώνα. Πάντως, η άποψη του Π. Ουσπένσκι περί ιδρύσεώς της από ομώνυμο εκκριστιανισμένο Σελτζύκο ευγενή, είναι περισσότερο εικασία, διότι ξεκινά μετά από μία συγκεκριμένη ιστορική μαρτυρία τέτοιου εκκριστιανισμού, του οποίου όμως η σχέση με τη Μονή παραμένει αναποδεικτή.

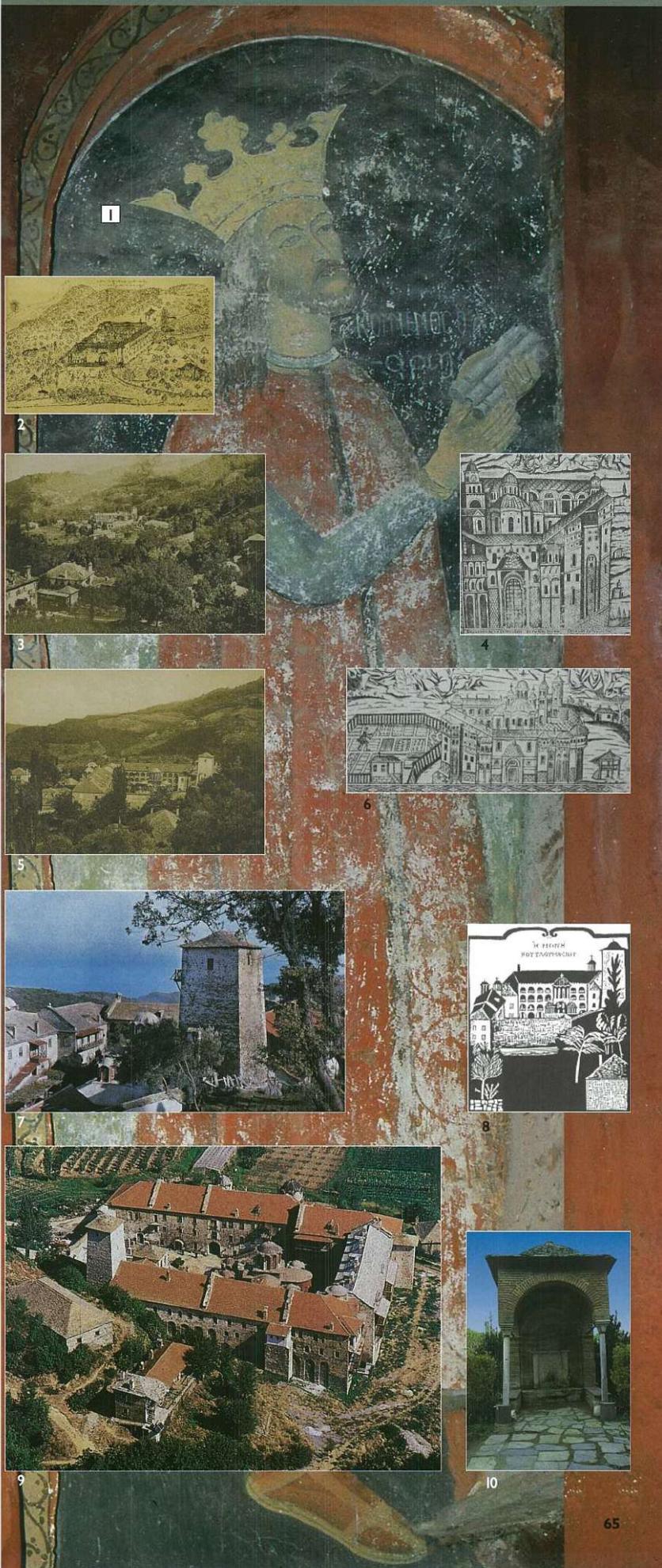
'Οπως και άλλες μονές, κατά την πρώτη περίοδό της υπήρξε μονύδριο που μεγεθύνθηκε και οχυρώθηκε αργότερα, κατά τον 14ο αιώνα. Η συμβολή του ηγουμένου της Χαρίτωνος (που διετέλεσε και μητροπολίτης Ουγγροβλαχίας) για την εξασφάλισή της από τις επιδρομές, είναι αξιομημόνευτη: επτά φορές ταξίδεψε με αντίκες συνθήκες στις παραδουνάβιες ηγεμονίες για την εξεύρεση πόρων ώστε: «...κάστρον κτίσαι εν τη Μονή...». Ήταν, εύλογα την εποχή αυτή, το Μοναστήρι ονομάζοταν «του Χαρίτωνος». Το 1393 ο πατριάρχης Αντώνιος αντάμειψε τις φιλότιμες προσπάθειες και ανακήρυξε τη Μονή πατριαρχική και σταυροπηγιακή.

Οι ηγεμονίες των χωρών που προαναφέραμε εξακολούθησαν καθ' όλο τον 15ο αιώνα να την ενισχύουν. Στην καμπή του 15ου προς τον 16ο αιώνα, ο Ράδουλος ο Μέγας (1496-1508) προθυμοποιήθηκε με γενναιόδωρες προσφορές να επισκευάσει κτίσματα της Μονής που υπέτησαν ταύτην ένδοθεν και έξωθεν ... και περιέφραξε διά τειχών....». Εκτός από τη μεγάλη πυρκαγιά του 1497, άλλες πυρκαγιές αναφέρονται στα 1767, 1856, 1870 και στην εποχή μας, το 1979, οι οποίες σε συνδυασμό με τις διαφορικές καθιζήσεις του χαλαρού εδάφους της περιοχής, συντέλεσαν στην αύξηση της συχνότητας των διαδοχικών ανακαίνισεων της Μονής. ■

1. Ο κατά παράδοσιν κτήτωρ τη Μονής, Αυτοκράτωρ Αλέξιος Α' ο Κομνηνός, από τοιχογραφία στην εξωτερική παρεία του βόρειου χορού του καθολικού.
2. Η Μονή σε σχέδιο του Β. Μπάρσκι (1744).
3. Φωτογραφία της Μονής από τα βορειοδυτικά (1870-1889).
4. Η Μονή από χαρακτικό των μέσων του 19ου αι. ('Αγιον Όρος).
5. Φωτογραφία της Μονής από τα δυτικά (1893-1913).
6. Η Μονή από χαρακτικό του 1839 ('Αγιον Όρος).
7. Φωτογραφία της Μονής από τα νοτιοδυτικά (Φ. Κυβίλ, 1918).
8. Η Μονή σε χαρακτικό του Ράλλη Κοψίδη.
9. Αεροφωτογραφία της Μονής από τα νότια.
10. Η εξωτερική κρήνη απέναντι από την κύρια είσοδο της Μονής.

ΚΟΥΤΛΑΟΥΜΟΥΣΙΟΥ

ΤΟ ΚΑΘΟΛΙΚΟ

Kτίσθηκε σύμφωνα με μελετητές στις αρχές, και κατ' άλλους στην 4η δεκαετία, του Ιδου αιώνα. Στην επιγραφή πάνω από το υπέρθυρο της βασιλικής πύλης του κυρίως ναού, διαβάζουμε : «Ανιστορήμη ο πάνοπος και ιερός ναός ούτος του Κυρίου και Θεου και Σωτήρος ημών Ιησού Χριστού διά συνάρσεώς τε και δαπάνης τών τήδε παροικούντων Αδελφών, γηγουμεύοντος Μαξιμου ιερομονάκου, έτους διάπεύοντος επτάκις χιλιοστού, τεσσαρακοστού ογδόου» (7048=1539/1540). Οι τοιχογραφίες αυτές έχουν κατά το πλείστον επιζωγραφιστεί. Ο μεταγενέστερος εξωνάρθηκας, με κάτοψη σε σχήμα ορθής γωνίας, εκτείνεται στα Δ. και Β. της λίτης και έχει τοιχογραφηθεί το 1744. Η βόρεια στοά του καταλήγει προς ανατολάς στο παρεκκλήσι της Φοβεράς Προστασίας. Αξιόλογο είναι το ξυλόγυπτο τέμπλο του ναού, με βαρύ θριγκό, κατάφορτο με κοσμήματα φυτικής μορφής, χρονολογημένο στις αρχές του 19ου αιώνα.

1. Ο κτήτωρ της Μονής, Πατριάρχης Αλεξανδρείας Ματθαίος Γ', από τοιχογραφία στην εξωτερική παρεία του βόρειου χορού του καθολικού.
2. Το καθολικό από τα δυτικά (Μελετζής, 1950).
3. Η κάτοψη του καθολικού (Π. Μυλωνάς).
4. Αποψη του καθολικού από τα δυτικά.
5. Αποψη του καθολικού από τα νοτιοδυτικά.
6. Το εσωτερικό του εξωνάρθηκα.

Η ΤΡΑΠΕΖΑ

Eίναι ιτισμένη στα δυτικά του καθολικού, με τις κόγχες της εισέχουσες στο πάχος του περιβάλλοντος τείχους. Πρόσφατα έχει ανακαινιστεί και τοιχογραφούνται οι εσωτερικές, μέχρι σήμερα αικόσμητες, επιφάνειες των τοίχων της.

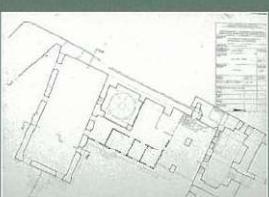
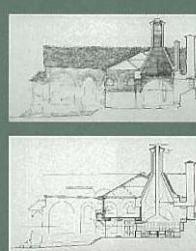
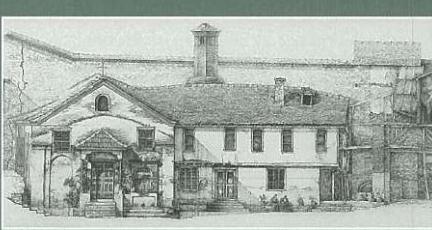
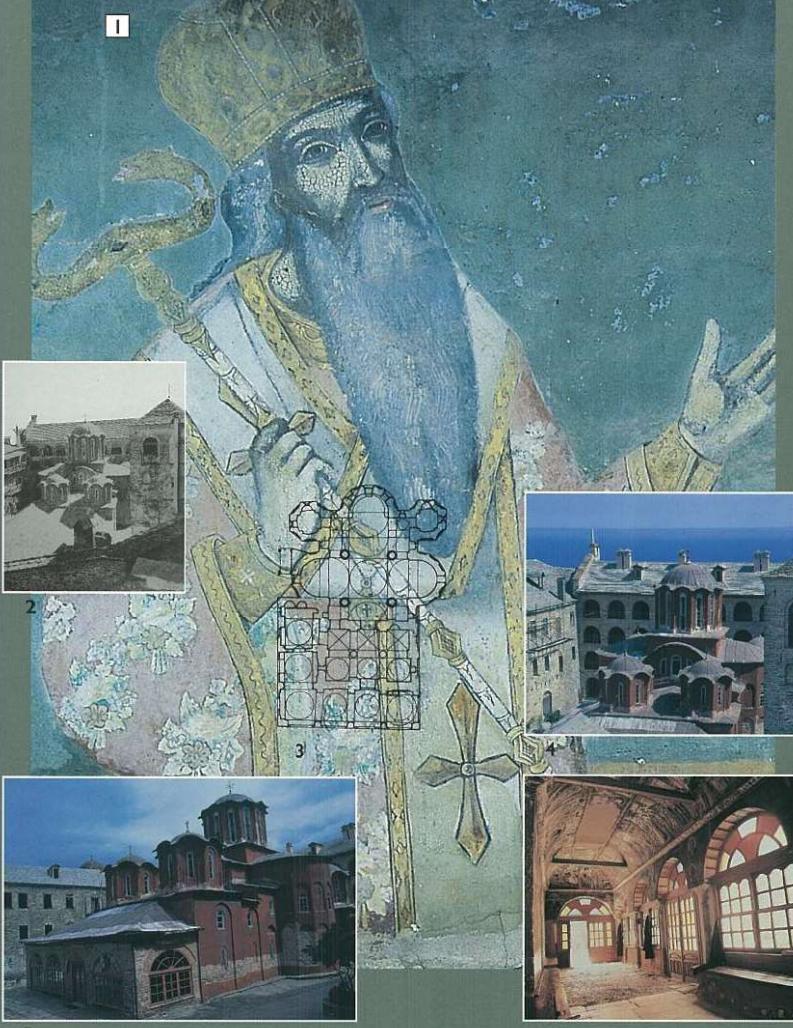
ΑΝΑΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΡΑΠΕΖΑΣ - ΜΑΓΕΙΡΕΙΟΥ

Mετά την ολοσχερή καταστροφή ολόκληρης της δυτικής πτέρυγας από πυρκαϊά το 1767, κατασκευάστηκε η νέα τράπεζα το 1770. Καταστροφές που προκλήθηκαν από πυρκαϊές το 19ο αιώνα και από σοβαρά εδαφολογικά προβλήματα, κατέστησαν αναγκαία, στις αρχές της δεκαετίας του 1990, τη ριζική αποκατάσταση της τράπεζας και του μαγειρείου.

Μελέτη - επιβλεψη: Τεχνική Υπηρεσία ΚεΔΑΚ

7. Ανατολική όψη της τράπεζας και του μαγειρείου (αποτύπωση).
8. Αποψη της τράπεζας και του μαγειρείου μετά την πρώτη επέμβαση.
9. Λιτανεία στον αὐλείο χώρο της Μονής στα τέλη του 19ου αιώνα. Διακρίνεται η τράπεζα και η φιάλη.
10. Εγκάρια τομή στο μαγειρείο (αποτύπωση και πρόταση).
11. Κάτοψη της τράπεζας και του μαγειρείου.
12. Αποψη της τράπεζας και του μαγειρείου μετά την επέμβαση.

ΚΟΥΤΛΑΟΥΜΟΥΣΙΟΥ

ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ ΦΙΑΛΗΣ 26

Η φιάλη της Μονής, που κατασκευάστηκε μπροστά στον πύργο του ωρολογίου το 1813, παρουσιάζει εδαφολογικά προβλήματα. Το 1994 αποσυναρμολογήθηκε και αναδομήθηκε σε νέα θέση, μπροστά στο μαγιευτείο.

Μελέτη - επίβλεψη: Τεχνική Υπηρεσία ΚεΔΑΚ

1. Η φιάλη πριν την επέμβαση.
2. Η φιάλη σε φωτογραφία του 1918 (Φ. Κυβίλ).
3. Τομή στη φιάλη.
4. Η φιάλη στη νέα της θέση μετά την αναστήλωση.
5. Σχέδιο της φιάλης (πιστύπιαση).
6. Κατά τη διάρκεια της επέμβασης.

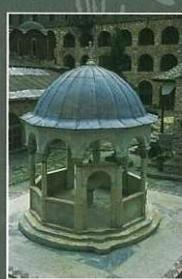
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΜΜΕΝΗΣ ΚΟΡΔΑΣ 22 24

Η ανατολική κόρδα της Μονής ανακατασκευάστηκε από τον πατριάρχη Αλεξανδρείας Ματθαίο Γ' στη θέση παλαιότερης κόρδας, που είχε καταστραφεί από πυρκαγιά το 1767. Καταστράφηκε πάλι από πυρκαγιά το 1979. Με την αποκατάσταση του 1991 - '92 συντηρήθηκαν οι φέρουσες λιθόδομές που διασώθηκαν, έγινε επαναφορά στην ατακόρυφη της εσωτερικής τοξωτής λιθόδομής, και προστέθηκε νέα φέρουσα κατασκευή στο εσωτερικό της πτέρυγας, σε συνεργασία με τις υπάρχουσες λιθόδομές.

Μελέτη - επίβλεψη: Τεχνική Υπηρεσία ΚεΔΑΚ

7. Η εσωτερική άψη της ανατολικής κόρδας μετά την πυρκαγιά (πιστύπωση).
8. Άποψη από το εσωτερικό της ανατολικής κόρδας πριν την πυρκαγιά (Α. Σεραϊδάρης, 1935).
9. Τμήμα της δυτικής άψης (πρόσταση αποκατάστασης).
10. Η εξωτερική πλευρά της ανατολικής κόρδας μετά την πυρκαγιά.
11. Έγκαρπσις τομή.
12. Άποψη της ανατολικής κόρδας πριν την αποκατάσταση.
13. Η εσωτερική άψη μετά την αποκατάσταση.
14. Η εσωτερική άψη (πρόταση).
15. Η εξωτερική άψη (πρόταση).
16. Άποψη της πτέρυγας μετά την αποκατάσταση.

ΚΟΥΤΛΑΟΥΜΟΥΣΙΟΥ

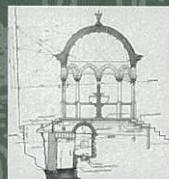

4

26

2

3

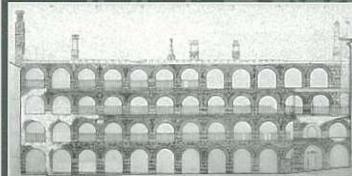

6

5

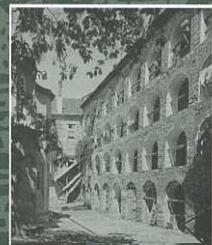
22 24

7

8

9

10

12

14

15

16

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΝΟΤΙΑΣ ΚΟΡΔΑΣ [2] [5] [20]

Οι δύο πρώτοι όροφοι κατασκευάστηκαν το 1672. Ο Β. Μπάρσκι παρουσιάζει το 1744 και τρίτο όροφο, ο οποίος ανακατασκευάζεται το 1909. Με τις επεμβάσεις του 1983-84 και του 1990 αποκαθίσταται η πτέρυγα στο σύνολό της και εγκαθίστανται νέες χρήσεις.

Μελέτη - επίβλεψη: Τεχνική Υπηρεσία ΚεΔΑΚ

1. Τμήμα της εσωτερικής όψης της νότιας κόρδας πριν την επέμβαση.
2. Η εξωτερική όψη της νότιας κόρδας (αποτύπωση).
3. Η εσωτερική όψη της νότιας κόρδας (αποτύπωση).
4. Άποψη του εξωτερικού της νότιας κόρδας πριν την επέμβαση.
5. Η στέγη μετά την αποκατάσταση.
6. Άποψη της νότιας κόρδας από το εσωτερικό της Μονής μετά την επέμβαση.
7. Εγκάρσια τομή.
8. Εγκάρσια τομή στο καμπαναριό και στη νότια κόρδα.

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΒΟΡΕΙΑΣ ΚΟΡΔΑΣ [29] [31]

Η πτέρυγα κατασκευάζεται στο πρώτο μισό του 19ου αιώνα στη θέση παλαιότερης πτέρυγας του 15ου αιώνα. Καταστρέφεται από πυρκαγιές στο διάστημα 1857 - 1870 και ανοικοδομείται το 1890 - 91 από τον ηγούμενο της μονής αρχιμανδρίτη Μελέτιο. Το 1983 παρουσιάζει σοβαρές ζημιές από ολοσήπη του εδάφους. Μετά από εκτεταμένες εργασίες στερέωσης του εδάφους το 1985 - 87, αποκαθίσταται και η πτέρυγα στο σύνολό της.

Μελέτη - επίβλεψη: Τεχνική Υπηρεσία ΚεΔΑΚ

- 9,10. Η κεντρική είσοδος της Μονής στη βόρεια κόρδα.
11. Άποψη της βόρειας κόρδας από το εσωτερικό.
12. Η εσωτερική όψη της βόρειας κόρδας (σχέδιο πρότασης).
13. Εγκάρσια τομή.
14. Η εξωτερική όψη της βορειοανατολικής γωνίας (σχέδιο πρότασης).

ΕΡΓΑ Κε.Δ.Α.Κ.

1. Αντιμετώπιση αναγκών κειμώνα 1983/84
2. Ανακαίνιση Ν. κόρδας 1983
3. Γεωτεχνικές έρευνες 1983
4. Αμεση αντιμετώπιση κατολίσθησης 1983
5. Διαμόρφωση χώρου Ν. κόρδας 1984
6. Κεντρική θέρμανση Ν. κόρδας 1984
7. Μετρήσεις υγρασίας 1984
8. Διαμόρφωση χώρου λεβητοστασίου 1984
9. Αντιμετώπιση αναγκών κειμώνα 1984/85
10. Υποστύλωση ετοιμόρροπου σπιτιού στις Καρυές 1984
11. Πλήρωση ρωγμών με ενεσίμιο κονίαμα στο καμπαναριό 1985
12. Εκτέλεση γεωτεχνικών ερευνών 1985
13. Αποκατάσταση δαπέδου Ν. κόρδας 1985
14. Επείγουσες εργασίες στο σπίτι των Καρυών 1986
15. Προστασία από κατολίσθηση - βελτίωση δρόμου 1985
16. Προστασία από κατολίσθηση (πασσαλώσεις) 1985
17. Εργασίες συντήρησης α' ορόφου και επισκευή στέγης στο παλιό κονάκι (αντιπροσωπείο) 1986
18. Σύνταξη μελέτης επανέκθεσης στον πύργο 1986
19. Διαμόρφωση πύργου σε σκευοφυλάκειο 1986
20. Κατασκευή στεγάστρου καυσοδύλων, επισκευή Ν. κόρδας, επίκριση κωδωνοστασίου αλεξικεραύνου 1990
21. Μελέτη χρήσεως του πύργου 1990
22. Αποκατάσταση καμμένης κόρδας 1991
23. Ανακατασκευή τράπεζας, μαγειρείου, κλιμακοστασίου 1992
24. Αποκατάσταση καμμένης κόρδας (3ο τμήμα Β' φάσης) 1992
25. Κατασκευή κουφωμάτων στο κάθισμα του Αγίου Νικολάου 1993
26. Αναστήλωση φιάλης 1994
27. Ανακατασκευή τράπεζας, μαγειρείου, κλιμακοστασίου (Β+Γ φάση) 1994
28. Ανακατασκευή Α. πτέρυγας και μετασκευή σε ξενώνα 1995
29. Αποκατάσταση Β. κόρδας 1996
30. Συντήρηση κειμηλίων 1996
31. Ηλεκτρομηχανολογικά Β. κόρδας 1997

ΚΟΥΤΛΑΟΥΜΟΥΣΙΟΥ

[2] [5] [20]

1

2

4

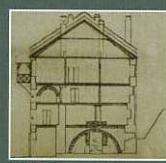
3

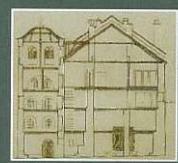
5

6

7

8

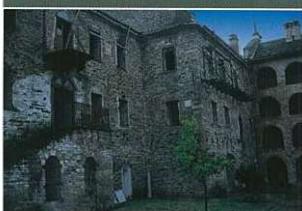
[29] [31]

9

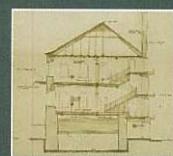
10

11

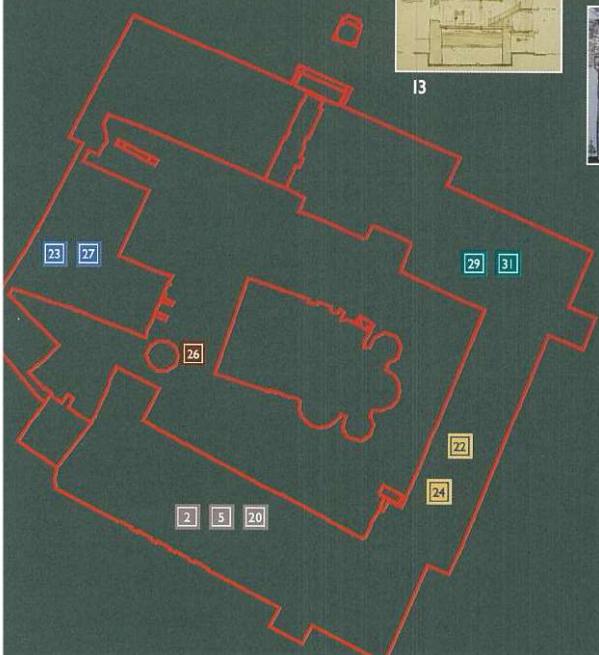
12

13

14

I E P A M O N H